

D • N

20/8 1958

Taktiken i högsätet

Upplösningsvalet i juni visade, för första gången på tio år, att den stillsamma och stabila svenska väljarkåren i vissa lägen kan förmås att i relativt stor utsträckning övergå från ett parti till ett annat, att det — för att begagna ett något stort och vackert uttryck — ännu finns dynamik i svensk politik. I och för sig är detta glädjande; en demokratisk vitalitet är beroende av att åtminstone åtskilliga procent av väljarna är partipolitiskt labila, inte röstar efter vana och tradition, kan påverkas av aktuella händelser och problem. Det osäkra och spännande i situationen stimulerar sannolikt det politiska intresset. Säkert är att det stimulerar partiledningarna, som ivrigt söker anpassa sig efter vad som skett och samtidigt utnyttja de nya möjligheter som tycks erbjuda sig. Tyvärr är det främst spekulationer om röstfisket och dess villkor som frodats efter den vunna insikten att fiskarna kan lockas av nya fångstmetoder och friskare beten. Taktiken dominerar mer än på länge den svenska debatten.

Till sin läggning är socialdemokratin självfallet inte mindre taktiskt förgiftad än de andra partierna. Men i dagens läge lär man kunna påstå att taktiken är mindre bestämmande inom detta parti än bland de borgerliga. Detta beror helt enkelt på att socialdemokratin är inställd på att lösa en stor sakfråga, pensionsfrågan. Helst vill man lösa frågan så att man vinner röster på saken, men framför allt eftersträvar man en snar, säker och positiv lösning. Det är naturligt att man härvid friar till folkpartiet, vars linje i frågan är klart positiv och som med säkerhet omfattar en grupp väljare som önskar en kompromiss med regeringspartiet. Att folkpartiet försvagats och inte längre framstår som motståndaren framför andra ökar självfallet dess behag som allierad i ett beslut eller i en regering. Partiet har krympt, men dess saluvärde har stigit.

Detta framgår inte minst av högerns hållning. Den har två utmärkande drag. Det ena är den med hänsynslös demagogi förda kampanjen mot vissa sedan länge genomförda socialpolitiska reformer. Denna demagogi upp bärs av det gamla, av högerledaren uppfriskade slagordet om den vanliga människan. Det finns intet tvivel om att hr Hjalmarsons tal om denna människa upp bärs av en

äkt, litet gammaldags känsla för den av staten oberoende familjen, med eget hem, tryggad ekonomi, idyllisk lycka i en till hygglighet urvattnad kristendoms andliga hägn. Om det funnes mera bönder, skulle hr Hjalmarson tala om odalmanen och citera Geijer; nu vänder han sig till anställda och småföretagare och måste nöja sig med pratet om den vanliga människan. Det är också obestridligt att denna propaganda vinner en hel del människor som är irriterade över alla möjliga socialbidrag som de inte själva har nytta av såsom en vist friska och barnlösa. Men det väsentliga är att denna propaganda lider av inre falskhet. Den vanliga människans ideologi är i själva verket tillskuren för folk med relativt höga inkomster; högerprogrammets seger skulle innebära sämre villkor för det stora flertalet. Denna propaganda kan vinna röster men aldrig majoritet; den är mer en fångstmetod än ett realprogram.

Det andra huvuddraget i högerns taktik är svårt att förena med det första. Samtidigt som högern stormar mot socialpolitiken söker den vinna folkpartiet som stadig allierad. Hr Ohlin utsätts för en blandning av kurtis och hot, ett frieri vars former är mera rustika och brutala än socialdemokratiens. Nu ser du, säger man, hur illa det går för ett folkparti som inte är rejält borgerligt; håll dig till oss så får du behålla dina reducerade skaror; gör du inte det fortsätter vi att ta röster från dig. Hr Ohlin, som var så tvivelaktig då han hade 57 eller 58 mandat i andra kammaren, blir med 37 mandat en bra kamrat bara han håller sig i styr. Högern och folkpartiet är, enligt Svenska Dagbladet, "de säkra borgerliga partierna" — ett galeit ord av hr Ohlin, och han blir i stället, liksom Dagens Nyheter, liberalismens dödgrävare enligt reaktionär karaktäristik. Centern sägs där emot vara osäker; utan tvivel är det så, men nu betonas det

med annan skärpa än förut, ty centern har gått framåt, och det är på centerröster som högern hoppas att få sitt nästa skrovsmål.

Hr Hedlund dansar igen, han har fått ännu en sommar av lek och flirt. Dessutom har han fått ett slags popularitet, mindre grundad på respekt och tillit än på den litet ringaktande och avundsamma välvilja som folk känner mot muntra och fräcka kurtisörer. Vad hr Hedlund syftar till vet man inte, dels för att han inte säger mycket, dels för att man inte vet om han menar vad han säger. Möjligt är att centerns borgerliga konkurrenter, bittra efter partiets frammarsch i juni, har rätt i sina farhågor för en ny rödgrön koalition. Hr Hedlund har fått igen 100 000 röster sedan han sade upp alliansen med hr Erlander, och han kanske är benägen att spendera dem på ett par år av makt i nytt samarbete med socialdemokratin.

Folkpartiet vinglar inte; efter valen företer partiet tvärtom en fasthet som liknar förstelning. Hr Ohlin drömmer om de röster som gick till högern och centern, och denna längtan tillbaka tycks hindra honom från att realistiskt betrakta det nya läget och dra konsekvenserna därav. Hans argumentation, och folkpartiets över huvud, har under de senaste veckorna varit förtunnad intill utarmningens gräns. Pensionsfrågan bör inte närmare tas upp vid valen i september, eftersom utgången av dessa val först på längre sikt påverkar första kammarens sammansättning, sägs det. Hur är det möjligt att hävda att dagens största fråga skall sättas i skymundan vid valen, särskilt då de kommunala valen sedan årtionden betraktats som rikspolitiska avgöranden — det är inte bara att sticka huvudet i busken, utan att ivrigt uppmana allt folket att titta på. Socialdemokraterna vill inte en uppgörelse, det är en annan punkt i förkunnelsen — framförd samtidigt som vi nästan dagligen lyssnar till socialdemokratiska inviter om förhandling och kompromiss. Folkpartiets förslamning efter nederlaget är inte bara från liberal, utan från allmänt demokratisk synpunkt det mest beklagliga i dagens politik.